

bibban

Escape room
lockar till läsning

SID 18

Sbi
ger kunskap
om barnlitteratur

SID 13

Sprickor i
biblioteks-
utbildningen

SID 22

Innehåll I / 2020

SBI – ETT MECKA AV KUNSKAP
OM BARNLITTERATUR

13

SPECIALUNGDOMSARBETAREN
STÖDER UNGA I BIBBAN

18

10 NORDISK KULTURKRITIK
I SALONGSKONCEPT

6 BORGÅ FÅR NY FÄRGGLAD
BIBLIOTEKSBUSS

AKTUELLT **4-11**

Kolumn: Ribban lägre för
svenska tjänster **12**

Sbi – ett mecka av kunskap
om barnlitteratur **13**

2019 - ett bra år för biblioteken.. **16**

Specialungdomsarbetaren
stöder unga i bibban **18**

Sprickor i den svenska
biblioteksutbildningen **22**

Nykomlingen..... **24**

Hälsningar från styrelsen **25**

Fem frågor till
verksamhetsledaren **26**

Fem frågor till Bibbans
chefredaktör **27**

ANDRA GÅNGEN GILLT I
LILLA RONEBERG

8

FEM FRÅGOR TILL
FÖRENINGENS NYA
VERKSAMHETSLEDARE

26

24 NYKOMLINGEN:
ANNE-LIE HAGLUND

16 ETT BRA ÅR FÖR
BIBLIOTEKSBESÖKEN

SÄSONGSKORT PÅ VASA
STADSBIBLIOTEK

7

Tack och hej!

För nästan exakt 4 år sedan skrev jag min första kolumn för Bibban. Året var 2016 och Finland hade fått ta emot en stor mängd människor på flykt. Det visade sig snart att biblioteken var en av de instanser som reagerade omedelbart och arrangerade verksamheter för att integrationen skulle bli så bra som möjligt.

Mycket har hänt under de 4 år jag varit föreningens ordförande och tidigare nummer av Bibban fungerar som en bra minnesbank för vad vi har sysslat med. Den nya bibliotekslagen engagerade och farhågorna var stora, speciellt vad gäller sloandet av kompetens-

Nu är vi glada att vi hade möjlighet att anställa en verksamhetsledare på deltid som ska fungera som styrelsens förlängda arm och spindeln i nätet.

kraven. Vi har följt upp hur den nya lagen fungerar bl.a. i rapporten *Det breda uppdraget* som skrevs av Maria Grundvall. Maria har lovat komma och presenterar den på biblioteksdagarna nästa gång de ordnas.

Ett av årets höjdpunkter som ordförande har varit biblioteksdagarna som tagit mig till orter som jag kanske inte annars skulle besöka och då tänker jag främst på de österbottniska kommunerna Närpes, Larsmo, Pedersöre, Jakobstad, Nykarleby. I år skulle jag ha varit närmare hemknutarna då biblioteksdagarna planerades hållas i St. Karins och Pargas i maj. Tyvärr blev det inte så men vi återkommer så fort vi vet var och när konferensen blir av.

Föreningens styrelse har under åren varit mycket engagerad och våra möten har resulterat i flera konstruktiva och bra utvecklingsidéer. Vi har också blivit kontaktade av samarbetspartners och vi känner att det finns mer att göra än vad en styrelse med annat heltidsarbete klarar av. Nu är vi glada att vi hade möjlighet att anställa en verksamhetsledare på deltid som ska fungera som styrelsens förlängda arm och spindeln i nätet. På sidan 26 kan ni läsa en intervju med vår kunniga och engagerade verksamhetsledare Azra.

Jag avslutade min första kolumn och konstaterade att jag tror starkt på att föreningen tillsammans kan åstadkomma mervärde på det finlandssvenska biblioteksområdet. Vad vi skall göra och hur vi gör det är upp till er medlemmar. Det tror jag ännu på när jag nu slutar som ordförande på nästa årsmöte. Jag är övertygad om att föreningen kommer att vara livskraftig med en engagerad styrelse, ny ordförande och verksamhetsledare. Tack för alla möten och diskussioner genom åren. Vi ses!

Karolina Zilliacus
ordförande för FSBF

Bibban

är Finlands svenska biblioteksförningens medlemstidning, som utkommer tre gånger om året. En webbversion av tidningen publiceras på www.fsbfi.fi där också tidigare nummer finns att läsa. Kontaktuppgifter till styrelsemedlemmarna finns på sidan 31.

ISSN (tryckta upplagan): 1459-5044
ISSN (webbversionen): 1459-5052

Utgivare

Finlands svenska biblioteksförning r.f.

Ansvarig utgivare

Karolina Zilliacus (ordf.)
karolina.zilliacus@pargas.fi

Chefredaktör

Pia Vuorio
fsbf@fsbf.fi

Redaktionsråd

Malin Hollmén, Mikaela Wickström,
Lotta Karlström, Mikael Gros
Layout Heidi Jylhä, Solid Media
Tryckeri Forsberg, Jakobstad

Annonser

Vill du annonsera i Bibban?
Hör i så fall av dig till fsbf@fsbf.fi.

Annonspriser:

Helsida (bakpärm) 350 €
Helsida (inlaga) 300 €
Halvsida 200 €, fjärdedelssida 150 €

Material

Material som skall publiceras i tidningen levereras enklast per e-post till fsbf@fsbf.fi. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera text och bilder före publikation och ansvarar ej för returnering av inskickat material.

Medlemsavgift

Ordinarie medlemmar 25 €
Studerande, arbetslösa, pensionärer och föräldralediga 10 €
Konto: FI1280001270200513
Referensnummer: 30 050 15
Betalarens namn bör vara samma som medlemmens.

Prenumerationsavgift

Inom Finland 35 €
Utomlands 45 €

Adressändringar

Adressändringar och andra medlemsändringar kan meddelas per e-post till azra.arnautovic@fsbf.fi

Webbplats www.fsbfi.fi

Pärmbild Anette Sundström

Uppskattat besök. Författaren Dan Höjer träffade fjärdeklassister i Pedersöre i höstas och delade med sig av sina bästa skrivtips. Foto: Lisa Ahlvik

Dan Höjer höjde skrivpulsen i Pedersöre

■ Vem är världens bästa fotbollsspelare? Hur mycket väger dina böcker? Varför kastar du dina barn på golvet? Frågorna haglade över den rikssvenska författaren **Dan Höjer**, som besökte Pedersöre under Nordiska litteraturveckan i november. Alla svenskspråkiga fjärdeklassister i kommunen, sammanlagt 189 elever, fick ta del av Höjers uppskattade föreläsning.

Förutom konkreta fakta om författarskapet, såsom att Dan Höjer har skrivit 5,5 kg böcker och att en av dem tog 20 år att skriva, delade han också med sig av sina budord om hur man blir en bra författare: Du skall ljuga, du skall stjåla. Inför en fnisig publik vidareutvecklade Höjer sitt resonemang:

– Att vara författare handlar om att stjåla andras tankar och citat. Om man hör någon säga någonting roligt kan man stjåla det och skriva ner det. Sen kan man hitta på att det egentligen var någon annan som sa det. Man får ju egentligen inte ljuga, men

när man skriver får man det. Förstår ni nu varför jag har världens roligaste jobb?

Och det förstod den minst sagt entusiastiska publiken. Genom konkreta övningar som också aktiverade eleverna lyckades Dan Höjer nå ut med sitt budskap på ett sätt som det fortfarande pratas mycket varmt om i Pedersöre.

Gitarren fick också följa med till Finland och den åkte givetvis fram under föreläsningen, till publikens stora förtjusning. På slutet utnyttjades de extra minuterna till att begära autografer och ta selfies tillsammans med författaren.

Pedersöre kommunbibliotek bjuder årligen alla fjärdeklassister på ett författarbesök med busstransport mellan skolorna och huvudbiblioteket.

Lisa Ahlvik

*Specialbibliotekarie,
Pedersöre huvudbibliotek*

Webbkurs i svenska för biblioteksanställda

■ Svenska folkskolans vänner rf. initierar en webbkurs i svenska för biblioteksanställda år 2021. Webbkursen i svenska är ett sätt att förbättra den svenskspråkiga servicen i de tvåspråkiga biblioteken. Kursen blir tillgänglig från och med nästa år, och innehåller ord och uttryck som specifikt behövs för kundservice i bibliotek.

– Jag är väldigt glad över att SFV kan vara med och erbjuda den här kostnadsfria tjänsten till alla biblioteksanställda i Finland som är intresserade av att stärka sin svenska. Målet är att förbättra den svenskspråkiga servicen i tvåspråkiga kommunala bibliotek, säger **Viveka Åberg**, SFV:s sektorsansvariga för kultur och bibliotek.

Webbkursen är ett sätt att åtgärda det problem som bland annat Svenska kulturfondens rapport Det breda uppdraget. Utbildning, rekrytering och arbete för allmänna bibliotek på svenska i Finland lyfte fram: Det finns få svenskspråkiga bibliotekarierna och de finskspråkiga behärskar inte svenska tillräckligt bra.

Helsingfors universitet kommer att utveckla webbkursen under 2020. Webbkursen för bibliotekarierna görs som en delkurs i Finland Swedish Online (språkkurser i svenska på nätet) som SFV gett bidrag till.

Källa: Svenska folkskolans vänner

Foto: Rabbe Sandelin

Fortbildningsresa för biblioteksanställda

■ Arbetar du på svenska med läsfrämjande på bibliotek i Finland eller på Åland? Då kan du ansöka om att få delta i en fortbildningsresa till Göteborgs bokmässan och Barnens kulturrum Knacka på! vid Borås stadsbibliotek. Resan arrangeras av Kulturfonden och Finlands svenska biblioteksörening.

När?

Fortbildningsresan ordnas den 23-25 september 2020.

Vad händer under resan?

På onsdag eftermiddag gör vi ett studiebesök till Barnens kulturrum Knacka på! vid Borås stadsbibliotek. Under torsdag och fredag besöker vi Bokmässan.

Alla deltagare förväntas under torsdag och fredag delta i vissa på förhand angivna seminarier och efterföljande gemensamma diskussioner med resten av gruppen. Vilka seminarier det gäller meddelas under försommaren efter att programmet för Bokmässan har publicerats.

Vem kan söka?

Resan riktar sig till alla biblioteksanställda som arbetar på svenska med läsfrämjande (både för barn och vuxna), i Finland och på Åland. Anställda vid allmänna bibliotek prioriteras.

Deltagarna förutsätts resa på arbetstid och vikariekostnaderna ersätts av arbetsgivaren.

Vad ingår i resan?

- Studiebesök och transport till Borås
- Entrébiljett och seminariekort till Bokmässan (Guldkort)
- Boende i två nätter på hotell First Hotel G i Göteborg
- En subvention av resekostnaderna på 150-200 euro. Beloppet beror på från vilken region deltagaren reser och utbetalas mot reseräkning.
- Gemensam lunch och middag på onsdag 23 september

Samtal om crime. Författarna David Lagercrantz, Maria Adolphsson och Sofie Sarenbrant diskuterar kriminalromaner på fjolårets bokmessa i Göteborg. Foto: Niklas Maupoix

Vad står deltagarna själva för?

- Transporter till hamn/flygplats, lokaltrafik i Göteborg
- Mat utöver gemensamma måltider
- Resekostnader som överstiger subventioneringen
- Eventuella extra övernattningar i samband med resan (t.ex. vid överfart från Åland)

Hur ansöker jag?

Ansökningstiden är **18-31.5 2020**. Vi reserverar oss för att situationen med coronaviruset kan påverka ansökningstiden och våra möjligheter att alls arrangera fortbildningsresan i år.

Ansökan görs på kulturfonden.fi.

Hur många ryms med?

Vi räknar med 25 deltagare.

Vem bestämmer vem som får delta?

Urvalet görs av en arbetsgrupp med representanter från Finlands svenska biblioteksörening och Kulturfonden. Vi strävar efter att få en bra mix av deltagare från olika regioner och olika stora bibliotek.

Har du frågor om resan eller ansökan? Kontakta då Kulturfondens ombudsman **Anna Wilhelmson** på e-post anna.wilhelmson@kulturfonden.fi eller på telefon 040-551 7959.

Angående situationen med corona-viruset

I mars 2020 finns ännu inga indikationer på att Bokmässan inte skulle äga rum som vanligt i september men situationen kan naturligtvis snabbt förändras. Vi följer uppmärksamt med läget men utgår från att vi kommer kunna arrangera resan enligt ovanstående plan. Senaste information om resan hittar du alltid i Kulturfondens sociala kanaler och på vår webbplats.

Fina förslag! De lokala konstnärerna Nelli Nio (t.v.), Ylva Holländer och Jenni Tuominen gjorde var sitt förslag till hur Borgås nya bokbuss kunde se ut. Juryn föll för Jenni Tuominens förslag. Foto: Malin Hollmén

Borgå får en ny färgglad bokbuss

■ I augusti får Borgå stadsbibliotek en ny bokbuss. Den pigga och färgglada bussen kommer att väcka uppmärksamhet både i staden och på landsbygden.

Bokbussens yttre har designats av Borgåkonstnären **Jenni Tuominen**, som är känd bland annat som Marimekko-designer.

Biblioteket bad tre lokala konstnärer om förslag på hur bokbussens yttre kunde se ut. Idéskisserna gjordes av **Ylva Holländer**, **Nelli Nio** och Jenni Tuominen. Invånarna och bibliotekskunderna fick kommentera förslagen och välja sin favorit. Det slutliga beslutet fattades av en jury.

– Mitt förslag är färggrant och grafiskt. Jag vill med det ge glädje åt både bokbussens kunder och de som ser bussen köra förbi. Bokbussen blir ett igenkännbart och positivt inslag i stadsbilden, beskriver Jenni Tuominen sin skiss.

Bokbussen tillverkas som bäst i företaget Kiitokoris fabrik i Itis. Kiitokori tillverkar en stor del av de finländska bokbussar som är av bussmodell (inte långtradarmodell) och exporterar också bokbussar till Sverige, Tyskland och andra länder i Europa.

Borgås nuvarande bokbuss har varit i bruk sedan 1996 och orkar inte längre mer. Den nya bokbussen förses med solenergisystem och kommer att använda förnybart dieselbränsle. Bokbussen blir mera omformbar och mångsidig än den nuvarande. En del av hyllorna är flyttbara, så att man lätt kan anpassa materialet efter olika ål-

dersgrupper eller teman.

Den bakre delen av bussen får en soffa och ett förhöjt golv, som kan vara estrad eller läktare. Bokbussen kan därmed också fungera som evenemangsbuss. Den utrustas också med vit duk och projektor.

Bokbussen kör inte bara till skolor, daghem och byar i Borgå, utan också i Sibbo, som köper bokbuss-tjänster av Borgå. Med den nya bokbussen kan samarbete i form av till exempel evenemangsveckor bli aktuellt också med andra grannkommuner.

Bokbussens främsta uppgift är ändå att främja barns läsförmåga och väcka deras läslust. Skolor, daghem och barnfamiljer utgör en viktig kundgrupp och hela 70 procent av bokbussens lån består av barnmaterial.

Malin Hollmén

*Borgå stadsbibliotek,
Chef för bibliotekstjänster*

Utlåning av säsongskort på Vasa stadsbibliotek

■ På biblioteket funderade man i slutet av hösten 2019 på att det skulle vara fint att börja med säsongskortsutlåning även i Vasa. På olika håll i Finland spreds nyheter om att säsongskortsutlåning hade inletts. Servicechef **Anna Pakka** tog e-postkontakt med flera olika idrottsföreningar och teatrar i Vasa och närområdet. Vasa Sport svarade redan samma dag och ville donera fyra ståplatssäsongskort för utlåning till hemmamatcher i ishockeyligans grundserie. Vårt första säsongskort kunde lånas ut i november 2019.

Biblioteket bad om råd från Tammerfors och S:t Michel om hur man gör upp användningsreglerna. Från bägge håll svarade man snabbt och delade med sig av erfarenheter av användningen och gav andra praktiska tips.

Vid årsskiftet kom även Vasa stadsorkester och Vaasan kaupunginteatteri med i säsongskortsutlåningen.

Anna Pakka och **Katriina Jylhä**, som är informatiker på avdelningen för inköp

och katalogisering, fastställde allmänna regler för säsongskortsutlåningen i Vasa. Gemensamma regler för alla är bland annat att lånetiden är en vecka, att säsongskorten inte kan reserveras eller förnyas och att utlåningen och återlämningen sker endast på huvudbiblioteket. För varje aktör som deltar har man även preciserat egna låneregler. Orkestern och teatrarna har inte haft några egentliga säsongskort, så de har skraddarsytt sådana åt Vasa stadsbibliotek. Gällande stadsteatern har biblioteket fått fundera över regler och förfaringsätt för att utlåningen ska löpa smidigt både för kunder och för teatern.

Härnäst kommer fotbollssäsongskorten med när VPS/IFK:s säsong inleds. Det amerikanska fotbollslaget Wasa Royals och bobollslaget Vaasan Mailattaret har också meddelat att de deltar. Säsongen för dessa lag börjar först senare i vår, så säsongskorten kan ännu inte lånas ut. Även med Wasa teater kommer man

att inleda förhandlingar om säsongskortsutlåning.

Säsongskortsutlåningen har fått ett mycket bra mottagande. Kunderna har varit nöjda och säsongskorten har varit utlånade hela tiden. De aktörer som gått med har fått mycket positiv publicitet såväl i tidningar som i sociala medier. Biblioteket hoppas att säsongskortsutlåningen blir permanent verksamhet och att även nya aktörer kommer med. Genom en liten insats kan idrottsföreningar och kulturaktörer få nya kunder eftersom man kan bekanta sig med grenarna gratis via biblioteket.

Mer information om säsongskortsutlåningen finns på Vasa stadsbiblioteks webbplats, kirjasto.vaasa.fi.

Anna Pakka

Servicechef, Vasa stadsbibliotek
översättning: **Åsa Kallenberg**

Utlåningen av säsongskort har fått ett bra mottagande bland bibliotekskunderna och även medverkande aktörer har varit nöjda. På bilden servicechef Anna Pakka och Juho Autio, försäljnings- och marknadsföringsansvarig vid Vasa Sport. Foto: Jouko Keto

Prisbelönda. Tapani Bagge (t.v.) och Carlos da Cruz vann årets Runeberg Junior-pris.
Foton: Malin Hollmén

Hedersomnämnannde. Henrika Andersson (t.v.), Nagu-nalle och Christel Rönns.

Andra gången gillt! Årets Runeberg Junior-pris gick till Tapani Bagge och Carlos da Cruz

■ Det var jättefest på Borgå huvudbibliotek i början av februari, när årets Runeberg Junior-pris delades ut. På plats vara alla de cirka 170 barn från skolor och förskolor, som var med och valde vinnaren.

Priset gick till författaren **Tapani Bagge** och illustratören **Carlos da Cruz** för boken *Katoava muumio*. De fick i föl ett hedersomnämnannde, för den förra boken i samma bokserie.

– Ni har god smak här i Borgå. Nu var det andra gången gillt, en fantastisk jury i år! sade Bagge när han mötte den stora barnjuryen på biblioteket.

Boken *Nagu-nalle och kastadjuren* av författaren **Henrika Andersson** och illustratören **Christel Rönns** premierades med ett hedersomnämnannde.

Barnjuryen valde vinnarna bland tio kandidater, som hade utsetts av en förvaldsjury. Till förvaldsjuryen hörde i år skådespelaren och regissören **Mika Fagerudd**, klassläraren **Milka Harjunen** och bibliotekschef **Keth Strömdahl**.

Prissumman är 10 000 euro och delas ut av Borgå stad samt KSF Media och tidningen Östnyland. Priset delades ut för fjärde gången i år.

Malin Hollmén

*Borgå stadsbibliotek,
Chef för bibliotekstjänster*

Fest! Hela den stora barnjuryen på plats i Borgå huvudbibliotek.

Nominerade till Nordiska rådets litteraturpris 2020

■ Tretton nordiska romaner, noveller och diktsamlingar är nominerade till Nordiska rådets litteraturpris i år. Från Finland är romanerna *Vem dödade bambi?* av **Monika Fagerholm** och *Ihmettä kaikki* av **Juha Itkonen** nominerade. **Mikaela Nymans** diktsamling *När vändkrets läggs mot vändkrets* är nominerad från Åland.

Vinnaren till litteraturpriset offentliggörs i Reykjavik i oktober.

I *Vem dödade bambi?* skriver Monika Fagerholm om förträngningen och tystnaden efter en gruppvåldtäkt. Händelserna utspelar sig i landsortshålan Gråbbå. Fagerholms språk sprudlar och sprakar, och

romanen har ett brokigt persongalleri. Monika Fagerholm skildrar mäterligt hur man minns det man vill minnas och glömmer resten.

Juha Itkonens *Ihmettä kaikki* är en gripande skildring av ett långt undantagstillstånd. Huvudpersonen är familjefar: han har en fru med ett barn i magen och två minderåriga pojkar. Det lilla ofödda barnet svävar i livsfara och livet präglas av osäkerhet. Småningom ställs familjen inför ett omöjligt val. *Ihmettä kaikki* är en berättelse om skörhet och sorg, men också om nåd och mirakel.

När vändkrets läggs mot vändkrets är en diktsamling om sorg. Två systrar bor på olika kontinenter, och den ena är döende. Storasytern reser från andra sidan jordklotet för att sitta vid sin lillasysters dödsbädd. Sjukhusets sterila miljö kontrasteras mot minnen av sjudande liv och glädje. Naturen har en viktig plats i dikterna. *När vändkrets läggs mot vändkrets* är Mikaela Nymans debutbok.

Kira Nalin
specialbibliotekarie
vid Nordisk kulturkontakt

Höstens och vinterns litterära priser

Svenska Yles litteraturpris: Författaren **Malin Kivelä** för romanen *Hjärtat*, 2 000 euro. Priset delades ut på Helsingfors Bokmässa 25.10.2019.

Finlandia: Författaren **Pajtim Statovci** för romanen *Bolla*, 30 000 euro.

Fack-Finlandia: Journalisterna **Pekka Juntti**, **Anna Ruohonen**, **Jenni Räinä** och fotografen **Anssi Jokiranta** för verket *Metsä meidän jälkeemme*, 30 000 euro.

Finlandia Junior: Författaren **Marisha Rasi-Koskinen** för ungdomsromanen *Auringon pimeä puoli*, 30 000 euro. Samtliga Finlandia-pris delades ut 27.11.2019.

Runeberg-priset: Författaren **Ralf Andtbacka** för diktverket *Potzdamer*

Platz, prissumma 20 000 euro. Delades ut i Borgå på Runebergsdagen 5.2.2020.

Runeberg Junior-priset: Författaren **Tapani Bagge** och illustratören **Carlos da Cruz** för kapitelboken *Katoava muumio*, prissumma 10 000 euro. Delades ut i Borgå 6.2.2020.

Tollanderska priset: Författaren **Monika Fagerholm** för romanen *Vem dödade Bambi?*, 40 000 euro. Delades av ut av Svenska Litteratursällskapet på Runebergsdagen 5.2.2020.

Nytt koncept. Moderator Malin Kivelä diskuterade med litteraturpanelen under den andra delen av den välbesökta kritiksalongen.

Nordisk kulturkritik i salongskoncept

■ I februari ordnade Nordisk kulturkontakt (NKK) i samarbete med Kritikbyrån, en Kritiksalong i NKK:s utrymmen på Kajaniemigatan 9 i Helsingfors. NKK och Kritikbyrån hade bjudit in aktörer från teater- och litteraturfältet för att samtala kring kritiken och dess roll, möjligheter och villkor i Norden, både ur kritikerns och konstnärens perspektiv.

NKK har temat hållbarhet som röd tråd i evenemangen under våren och därför var det fint att få samarbeta med Kritikbyrån som är en nysatsning finansierad av Svenska Kulturfonden och initierad av Intresseföreningen för finlandssvenska frilanskritiker (IFFF) i syfte att höja kulturkritikens ställning. **Mathilda Larsson** som fungerar som Kritikombud under de kommande tre åren har skrivit ett blogginlägg om kvällen på frilanskritiker.com/blogg med den passande rubriken: Kritiken som en kärlekshandling.

Evenemanget var en succé med närmare 60 besökare. Besökarna bestod både av branschfolk och stamkunder från NKK:s specialbibliotek. Moderator för kvällen var författaren och journalisten **Malin Kivelä**.

Interaktivt koncept

Kvällen var indelad i två delar, en teaterpanel och en litteraturpanel, med en mingelpaus mellan panelerna med möjlighet att diskutera vidare. Kvällen avslutades med

en gemensam panel med fri diskussion, frågor och inlägg från besökarna. Salongskonceptet är nytt för NKK där tanken är att besökarna ska kunna vara mer aktiva, stämningen avslappnad och tematiken ak-

Samtal om teater. Kvällen inleddes med teaterpanelen där bland andra Sonja Ahlfors, Joanna Wingren och Maria Säkö vände och vred på teaterkritikerns roll.

tuell och informativ samtidigt som den är folkbildande.

I teaterpanelen deltog den finlands-svenska scenkonstduon *Blaue Frau* bestående av skådespelarna **Sonja Ahlfors** och **Joanna Wingren**, **Maria Säkö**, teater- och danskritiker för *Helsingin Sanomat* och **Kent Sjöström**, forskare och lärare vid Malmö teaterhögskola. Medverkande i litteraturpanelen var litteraturvetaren och kritikern **Maïmouna Jagne-Soreau**, författaren **Johannes Ekholm**, poeten och kritikern **Hanna Riisager** från Sverige, litteraturvetaren och kritikern **Ylva Perera** och **Claus Madsen**, som forskar i modern poesi och är lektor i danska vid Helsingfors universitet.

Lyckad satsning

Diskussionen var livlig och inspirerande med många inlägg från besökarna. Samtalet kretsade bland annat kring maktpositioner och kritikerns roll i samhället, vem kritikern egentligen skriver för samt problematiken kring att recensionen riskerar att bli en produkt. Panelerna presenterade också olika framtidsvisioner för kritikfältet. Både ur kritiker- och konstnärssynvinkel önskade man kultivera solidaritet, inkludering och ärlighet. Ur konstnärsperspektiv poängterades nödvändigheten i att förstå verket på verkets villkor. Det framfördes också önskemål om att kritikern ska uttrycka sin position då hen recenserar. Dessutom var många överens om att kritiken behöver få finnas även som essäistik med mer textutrymme och tid, i motvikt till det snabba tempot som sociala medier och traditionell media har.

Moderator Malin Kivelä kommenterade efter evenemanget att ”det kändes som att något rörde på sig” och vi vill fortsätta skapa den stämningen med salongskvällar som tangerar nordisk kultur också i framtiden. Vi hoppas se er där redan nästa gång!

**Madeleine Dunderlin
och Kira Nalin**

Nordisk kulturkontakts specialbibliotek

Gemensamt e-bibliotek för Finland

■ Undervisnings- och kulturministeriet har beviljat 250 000 euro för att starta ett utredningsprojekt för ett nationellt e-bibliotek. Syftet med projektet är att förbättra både den regionala tillgängligheten till e-böcker och jämställdheten mellan medborgarna i hela Finland.

I projektet utreds och prövas nya lösningar angående teknik, upphovsrätt och användbarhet när det gäller det digitala biblioteket. Projektet leds av Helsingfors stadsbibliotek och utredningarna sker tillsammans med olika samarbetsparter. Inom projektet utreds också e-bibliotekssamarbetet med Nationalbiblioteket och dess tjänst Finna.

De viktigaste samarbetsparterna är biblioteken, förlagen, författarna, leverantörerna av digitala plattformar och organisationerna för upphovsrätt.

Tillgången till e-böcker och e-tidningar varierar i de allmänna biblioteken i Finland beroende på kommun. Det är stora skillnader på utbudet i olika kommuner. Detta ökar den regionala ojämlikheten.

För närvarande är det en utmaning för låntagarna att använda e-material, eftersom det finns på en mängd olika plattformar. Både låntagarna och personalen måste lära sig vad som finns i vilken tjänst och de måste också lära sig använda en mängd olika appar och apparater. Också detta försvagar användbarheten och den jämlika tillgängligheten.

Källa: www.biblioteken.fi

E-tjänster för alla. Undervisnings- och kulturministeriet har startat ett projekt för att göra tillgängligheten till e-böcker lika för alla medborgare i Finland.

Foto: Ilkka Vuorinen, biblioteken.fi

Ribban lägre för svenska tjänster

I slutet av år 2018 tog Regionförvaltningsverket tillsammans med Finlands svenska biblioteksörening efter oroande signaler från fältet initiativ till en utredning om utbildning och rekrytering på svenska inom biblioteken. Svenska kulturfonden antog uppdraget med **Maria Grundvall** som utredare. Rapporten *Det breda uppdraget: utbildning, rekrytering och arbete för allmänna bibliotek på svenska i Finland* publicerades som känt i början av året.

Det fanns flera orsaker till utredningen – uppluckringen av behörighetskraven i lagen om allmänna bibliotek från 2017, omläggningen av studierna i informationsvetenskap inom den enda svenskspråkiga utbildningsanordnaren Åbo Akademi, nerläggningen av den svenskspråkiga yrkesutbildningen och avsaknaden av yrkeshögskoleutbildning på svenska. Det fanns alltså märkbara luckor i utbildningen.

Informationsvetenskapen är ett litet ämne och även om också Öppna universitetet utbildar är antalet utexaminerade litet

– alla tar inte heller anställning på ett allmänt bibliotek i Svenskfinland. Problemen ser ut att drabba speciellt huvudstadsregionen, och påminner om svårigheterna att rekrytera lärare och småbarnspedagoger.

Det är tydligen svårt att locka högutbildade inom låglönebranscher i en region med höga levnads-kostnader. Den språkliga verkligheten kan

också kännas som en utmaning att leva och jobba i.

Enligt utredningen upplever personalen i huvudstadsregionen att för få anställda kan tala svenska, och att det läggs ett för stort ansvar på den fåtaliga svenskspråkiga personalen. Samtidigt jobbar 30 % i huvudsak på finska. Man tänker, vilken outnyttjad

också som om det är svårt för biblioteken i huvudstadsregionen att helt och fullt sköta sina uppgifter på svenska, såsom de fastställts i bibliotekslagen. Kan orsaken vara att man inte ser eller hör den svenskspråkiga befolkningens behov och att personalen inte heller hörs – i varje fall upplevde flera som deltog i utredningen det så.

Enligt utredningen upplever personalen i huvudstadsregionen att för få anställda kan tala svenska, och att det läggs ett för stort ansvar på den fåtaliga svenskspråkiga personalen.

resurs. Fundersam blir man också när 43 % av de svarande i hela landet uppger att de jobbar med översättningar, tid och kompetens som kunde användas till kundservice, samlingsarbete och utåtriktad verksamhet på svenska.

Att personalen i huvudstadsregionen upplever frustrerande brister i svensk service överensstämmer tyvärr också med resultaten i den nationella användarenkäten för bibliotek som RFV genomförde 2018. I hela landet gav de svenskspråkiga användarna i den ett sämre betyg till servicen än de finskspråkiga. I huvudstadsregionen riktades kritik mot de svenskspråkiga tjänsterna: inte tillräckligt med material, personal och information. Det svenska upplevdes som osynligt. Å andra sidan, då en svenskspråkig person hade anställts till ett bibliotek, märkte man genast skillnaden och förnöjsamheten växte.

Med uppdraget på regionförvaltningsverket att bevaka och främja jämlik tillgång till basservice i kommunerna, ser jag resultaten som oroande. Problemen är mångfacetterade, omfattar ett stort antal aktörer och påverkar den jämlika tillgången till bibliotekstjänster på svenska. Det verkar

Oroande är också vilka konsekvenserna för nivån på den svenska biblioteksverksamheten i hela landet blir, ifall man ställer lägre krav då man rekryterar på svenska. När Maria Grundvall gick igenom ett stort antal rekryteringsannonser, märkte hon att mindre kommuner, för att överhuvudtaget få sökanden, ofta lägger fram betydligt mera kortfattade krav på kompetensen. Medan man i huvudstadsregionen lägger ribban lågt när man ska rekrytera för svenskspråkiga tjänster, för att locka flera sökande. ”Man kräver ibland – i kontrast till de finskspråkiga tjänsterna – färre eller inga biblioteksstudier, eller så är man mindre specifik om vilka personliga kompetenser man vill se.” Det här är en farlig utveckling, som jag hoppas rekryterare i både mindre och större kommuner uppmärksammar.

Utvärderingen av bibliotekens verksamhet är en uppgift för RFV och inom de närmaste åren kommer vi att utvärdera lagens inverkan på kompetensen och rekryteringen. För det arbetet ger utredningen, som den första i sitt slag, en del intressanta resultat och åtminstone en fingervisning om hur utvecklingen gått.

Susanne Ahlroth

Överinspektör vid Regionförvaltningsverket med de allmänna biblioteken som specialområde [susanne.ahlroth@avi.fi]

Klipparkiv. Svenska barnboksinstitutets specialbibliotek erbjuder en omfattande samling av äldre biografiska tidningsklipp om författare och illustratörer. Foton: Pia Vuorio

Sbi – ett mecka av kunskap om barnlitteratur

Svenska barnboksinstitutet, beläget i ett gult stenhus i Stockholms innerstad, rymmer så gott som alla barnböcker som getts ut i Sverige sedan 1601. Institutets forskningsfrämjande roll har vuxit med åren men personalen får fortsatt även svara på allmänhetens frågor.

Guldgruva för forskaren. Sbi:s specialbibliotek tillhandahåller en av världens största teoretiska samlingar inom fältet.

Ständigt aktuell. Astrid Lindgren position som en av tidernas största svenska barnboks författare är stark. För närvarande pågår ett stort forskningsprojekt kring Lindgrens manuskript i original på Sbi.

I regeringens program, festtal och offentliga yttranden upprepas det gärna hur betydelsefull barnkulturen är och hur viktigt det är att barn läser. Samtidigt läggs bibliotek ner, system urholkas och skolklasserna blir större.

– Beslutsfattarna talar med dubbla tungor. Visst görs det spridda satsningar men ofta förblir de något vi brukar kalla för tomteblöss, effekten försvinner lika snabbt som den uppstår.

Så svarar **Lillemor Torstensson**, kommunikatör vid Svenska barnboksinstitutet, på frågan om hur uppskattad barn- och ungdomslitteraturen är i dagens samhälle. Trots att Sbi har en solid ställning som kunskapskälla och nav för barnboksforskningen och det meriterade samtalet om barn- och ungdomslitteraturen, får institutet i likhet med andra aktörer inom verksamhetsområdet, ständigt kämpa för sin existens. Sbi är en självständig stiftelse som understöds av Utbildningsdepartementet och Stockholms stad.

– Den statliga finansieringen stärker givetvis vår ställning. I regeringens förklaringen

som gavs i januari 2019 står att ett av regeringens viktigaste mål är att stödja barnläsning. Samtidigt möter vi fortfarande andra slags attityder som förringar barnkultur och dess betydelse.

De senaste femton åren har Torstensson jobbat som Sbi:s kommunikatör och numera delar hon även chefsposten med **Åsa Warnqvist** som är Sbi:s forskningsledare. Institutets uppgifter har förändrats med åren och i dag är dess forskningsfrämjande roll betydande.

– Statsunderstödet har förutsatt att vi profilerar oss på forskningen. Det här innebär att vi initierar forskningsrelaterade projekt som exempelvis antologier och konferenser men även projekt som anknyter till våra samlingar.

100 000 barnböcker

För närvarande pågår till exempel forskningsprojektet Astrid Lindgren-koden där forskare och sakkunniga inom litteraturvetenskap, datavetenskap och professionell stenografi tolkar Lindgrens stenogram, det vill säga manuskript i original. Astrid Lind-

gren författade och redigerade sina manus på stenografi och i Astrid Lindgrenarkivet samt på Sbi finns sammanlagt 670 manuskript bevarade. Dessa är hittills utforskade då de ansetts otillgängliga för alla som inte är mycket kunniga i melinsk stenografi.

Sbi har verkat på samma adress i Vasa-stan sedan 1986, i ett charmigt hus i funkisstil. Biblioteket som är öppet för allmänheten rymmer innevarande års utgivning av barn- och ungdomslitteratur emedan tidigare utgivna volymer förvaras i magasin som inte är öppna för besökare. Böckerna i magasinerna får enbart läsas på plats men den teoretiska litteraturen är tillgänglig för hemlån. Barnbokssamlingen uppgår till 100 000 volymer och omfattar alla barn- och ungdomsböcker som utgetts i Sverige. Den teoretiska samlingen är en av världens största och består av 19 000 volymer verk, tidskrifter och uppsatser om barn- och ungdomslitteratur.

För barnboksforskare världen över är institutet en skattkista av kunskap men enligt Torstensson händer det också att andra än forskare och studerande tittar in eller tar kontakt.

– Det är många som vill ha boktips men vi gör varken kvalitetsbedömningar av barn- och ungdomslitteratur eller ger boktips. I stället hänvisar vi till Kulturrådets Barnbokskatalog och recensioner i dagstidningar. Däremot kan vi hjälpa till med att hitta litteratur om specifika teman. Det händer också att vi får söka svar på rätt komplicerade frågor. En gång frågade en journalist vilken månad den första Pelle Svanslös boken utgavs. Det tog en god stund att reda ut.

Tillgänglig forskning

Numera får Sbi också många förfrågningar gällande böcker om könsnormativitet och inkludering. Den så kallade Bokprovningsen som Sbi utfört sedan 1993 ingår i uppdraget att föra ut forskningen till allmänheten. Syftet med Bokprovningsen är att gå igenom föregående års utgivning av barn- och ungdomsböcker i Sverige och presentera den

Samlingen växer. Sbi samtar in alla barn- och ungdomsböcker som ges ut i Sverige. Här en liten del av fjolårets utgivning.

En gång frågade en journalist vilken månad den första Pelle Svanslös boken utgavs. Det tog en god stund att reda ut.

Mångsidigt uppdrag. Sbi:s verksamhetsfält är brett. Kommunikatör Lillemor Torstensson visar en artikel i Svensk bokhandel om Sbi:s senaste uppdrag, en kurs i barnboks-kritik för skribenter som aktivt recenserar barn- och ungdomslitteratur.

genom statistik och fördjupningar i exempelvis framträdande teman. Dokumentationen presenteras under våren i form av öppna föreläsningar som ges av såväl Sbi:s personal som externa föreläsare, på olika orter i Sverige. I Bokprovningen ingår även en utställning i Sbi:s bibliotek med alla årets böcker. Dokumentationen med statistik och analyser är tillgänglig via Sbi:s hemsida.

– Bokprovningen har vuxit och används mer och mer av forskare och inom biblioteksvärlden där dokumentationen används i utbildningssyfte. Det ligger i framtiden att utveckla den så att ännu fler har nytta av den.

Statistik från Bokprovningen visar att utgivningen för barn och ungdomar ständigt har ökat under det senaste decenniet. Samtidigt återkommer påståendet att barn och unga läser mindre och för lite som ett mantra i tryckta och sociala medier. Torstensson anser att påståendet är snudd på föraktfullt och menar att den här typen av yttranden lätt blir självuppfyllande profetior.

– Hur ser man egentligen på den yngre generationen när man påstår så? Om barn

läser mindre så gör vi vuxna det också och det är bara vi som kan förändra detta genom att själva läsa och erbjuda barnen bra berättelser.

Ständigt uppdaterad

Torstensson ser med tillförsikt på Sbi:s framtid och lyfter speciellt fram den fina arbetsgemenskapen personalen emellan.

– Det jobb vi gör är unikt och framförallt uppskattar jag den frihet vi har att utveckla vår verksamhet. Vår personal består av otroligt kreativa och engagerade människor som är kunniga inom sina områden. Det är också ett arbete som kräver att vi ständigt håller oss ajour med det som händer inom forsknings- och biblioteksvärlden.

Torstensson började sin bana på Sbi i början av 1990-talet som kanslist. Bortsett från några år då hon jobbade med annat, har hon varit i huset i nästan trettio år. Hon upplever institutets roll i samhället som fortsatt viktig.

– Då man hör om förskolor som inte har råd att besöka bibliotek inser man att det hela tiden finns saker att kämpa för.

Pia Vuorio

Forskningsprojekt vid Sbi

Astrid Lindgren-koden

Pågår under tre år, 2020–2022. I projektet sammanförs kompetenser från litteraturvetenskap, datavetenskap och professionell stenografi för att tolka Lindgrens stenogram genom digitala metoder, framför allt handskriven textigenkänning och medborgarforskning.

Målet är att generera ny kunskap om Astrid Lindgren genom den första studien av hennes originalmanuskript.

Barnbiblioteket Sagas arkiv

I projektet *Barnbiblioteket Sagas arkiv. Kartläggning och visualisering av en svensk barnboksserie (1899–1970)* undersöks betydelsen av Barnbiblioteket Saga, en av de största läsfrämjandesatsningarna genom tiderna i Sverige.

Barnbiblioteket Saga startades av folkskollärarna vid förrföra sekelskifte. På 1960- och 1970-talen överfördes Saga-arkivet till Svenska barnboksintitutet.

Syftet med projektet är att tillgängliggöra och forska om samlingen och arkivet samt att utarbeta en strategi för digitalisering av samlingen.

Den svenska barn- och ungdomslitteraturens historia

Sbi leder projektet som ska generera ett översiktsverk över svensk barn- och ungdomslitteratur och dess historia. Projektets mål är att ge en ny historisk framställning av barn- och ungdomslitteraturen ca 1300–2010, där fokus ligger på att beskriva denna litteraturs omfattning, förvandlingar, funktion och betydelse genom århundradena.

Till skillnad från övriga Norden har Sverige inget stort standardverk på området sedan tidigare. Arbetet har pågått sedan 2009 och befinner sig nu i slutfasen.

2019 - ett bra år för biblioteksbesöken

Öppnandet av Helsingfors centrumbibliotek Ode ledde till en tydlig besöksboom i Helsingfors. Under 2019 hade Ode lite över 3 miljoner besökare, vilket utgjorde nästan 35 procent av Helsingfors alla biblioteksbesök.

Odes popularitet stal ändå inte nämnvärt med kunder från de andra biblioteken i staden. Bibliotek 10 som stängde står utanför denna statistik. De övriga bibliotekens besökssiffror hölls på en jämn nivå och i stället steg Helsingfors totala biblioteksbesök från cirka 6,5 miljoner 2018 till knappt över 9 miljoner 2019, vilket är en ökning på över 39 procent. Jämförelsevis sjönk besöksantalen med 1,1 procent från 2017 till 2018.

En ökning i biblioteksbesöken sågs också på många andra håll i landet under 2019. *Kuntalehti* skrev i artikeln ”Kirjastot rikkoiivat kävijäennätysiä Helsingistä Ouluun” (18.2.2020) om andra bibliotek som märkt av ett uppsving under 2019. Bland annat

hade Uleåborgs stadsbibliotek mest besökare någonsin med nästan 2 miljoner besök och Tammerfors stadsbibliotek hade nära 3 miljoner besökare, vilket var det högsta antalet sedan 2005. Liknande artiklar har förekommit i bland annat YLE och Hufvudstadsbladet under våren.

Positiv Ode-effekt

Också på tvåspråkiga orter var 2019 ett positivt år. Vi bad om besöksstatistik från Helsingfors och tio andra kommuner i Svenskfinland och besöksantalet hade under 2019 ökat i åtta av dessa. Förra året hade besöksantalet ökat i bara tre av kommunerna. Vid sidan av Helsingfors är det Borgå, Vanda

Besöksantal:	2018	2019
Helsingfors	6 475 619	9 012 651
Esbo	4 277 753	4 498 364
Vanda	1 972 915	2 196 182
Åbo	1 954 129	2 115 130
Vasa	576 042	593 002
Borgå	312 363	357 768
Kyrkslätt	321 230	306 427
Raseborg	196 491	207 242
Jakobstad	120 849	136 596
Grankulla	130 660	121 435
Närpes	60 517	58 286

och Jakobstad som står för de största ökningarna 2019, alla med en ökning på över 10 procent.

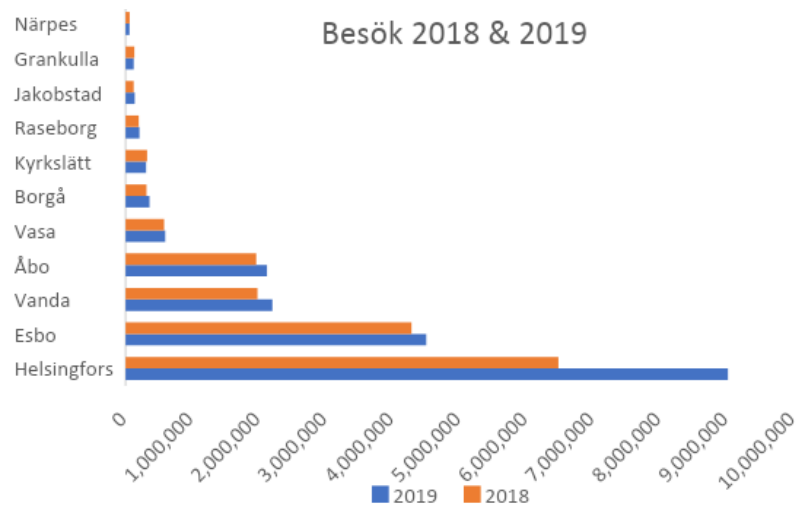
Både Borgå och Vanda ser Ode-biblioteket som en delorsak till de fina siffrorna. **Lisbet Muurinen** vid Vanda stadsbibliotek pratar om en positiv Ode-effekt som gett mer synlighet för alla bibliotek och i Borgå tror **Malin Hollmén** att Ode säkert påverkat ökningen något, liksom även Läsrörelsen och lokala satsningar.

–I och med att Ode öppnade och blev så populärt fick biblioteken och biblioteksväsendet i hela Finland mycket positiv publicitet, säger Hollmén.

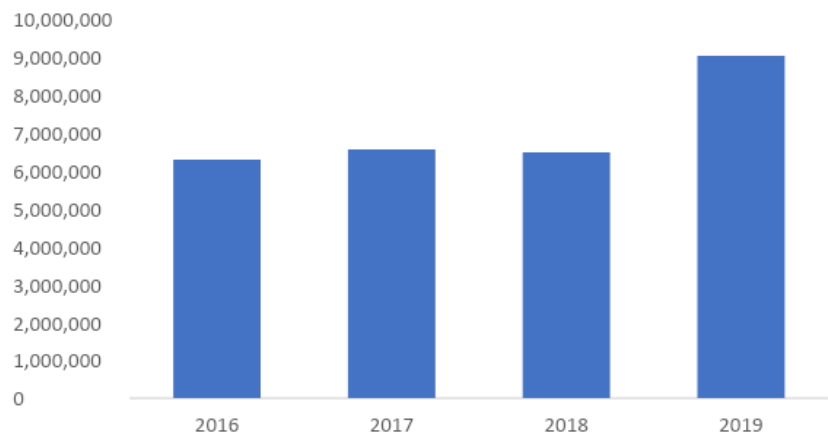
Hon säger att siffrorna också kan bero på Borgå stadsbiblioteks satsningar på evenemang, aktivt skolarbete, större materialanskaffning och synlighet i lokala medier och på sociala medier. I Jakobstad säger **Leif Storbjörk** att en liten Ode-effekt kanske syns även hos dem, i synnerhet bland personalen. Många ur personalen har besökt och inspirerats av det nya Helsingforsbiblioteket och i Jakobstad har man startat ett eget utvecklingsprojekt på stadsbiblioteket.

Mikael Gros

Förändring i besöksstatistiken

Biblioteksbesök Helsingfors

	2017–2018	2018–2019
Helsingfors	-1,10 %	39,20 %
Esbo	2,00 %	5,20 %
Vanda	10,70 %	11,30 %
Åbo	-2,70 %	8,20 %
Vasa	-0,50 %	2,90 %
Borgå	0,10 %	14,50 %
Kyrkslätt	-26,00 %	-4,60 %
Raseborg	-2,60 %	5,50 %
Jakobstad	-14,60 %	13,00 %
Grankulla	-5,30 %	-7,00 %
Närpes	-2,30 %	-3,70 %

En gränsöverskridare. Specialungdomsarbetare Saska Sarnikorpi arbetsbild är skräddarsydd för att passa behovet i Sibbo. Till Sarnikorpi uppgifter hör bland annat att fungera som en länk mellan ungdomarna och biblioteken. Det långsiktiga målet är att bekanta ungdomarna med bibliotekstjänsterna. Foton: Anette Sundström

Han stöder unga i samvaron på biblioteket

Saska Sarnikorpi i Sibbo är något av en gränsöverskridare i sin bransch. I fjol höstas inledde han sitt värv som specialungdomsarbetare med säte både på ungdomsgårdar och på biblioteken i Nickby och Söderkulla. Det är frågan om en helt ny tjänst vars ena syfte är att göra bibliotekstjänsterna bekanta för ungdomar.

Specialungdomsarbetare **Saska Sarnikorpi** pustar ut i personalens kafferum i Söderkulla bibliotek. Han har en intensiv förmiddag bakom sig där han hållit i trådarna för ett Escape room i bibliotekets mötesrum utklädd till katt. Årskurs 6 från Söderkulla skola har under förmiddagen deltagit i rymningsspelet, ett evenemang som under hela februari månad erbjudits kommunens 300 sjätteklassister.

– Hittills har närmare tjuo grupper deltagit och vi har ännu några grupper på kommande. Det har varit jättopulärt. Under spelets gång har barnen lärt sig gruppdynamik men också fått boktips, som är spelets huvudsakliga syften, säger Sarnikorpi.

Escape room konceptet som går ut på att deltagarna ska hitta ledtrådar och via dem ta sig ut ur ett låst rum, har blivit populärt inom den kommersiella underhållningsbranschen. Det har även prövats inom det offentliga, bland annat i Hangö stadsbiblio-

tek som ordnade rymningsspel under höstlovet i fjol.

Rörlig specialungdomsarbetare

I Söderkulla är spelets tema uppbyggt kring **Jessica Townsends** succéroman *Newer Moor. Morrigan Crows magiska förbannelse* (2018), en bok som redan fått två uppföljare och som förutspåts bli en liknande bästsäljare som Harry Potter. Sarnikorpi är glad över den genuina entusiasm som eleverna visat under spelets gång.

– Trots att vi haft nästan trehundra elever här har jag inte en enda gång behövt anmärka på eller säga till om något. Alla har deltagit på allvar och klarat av att lösa även de svåraste gåtorna. Den bästa responsen är

då man hör någon i slutet av spelet säga att den vill läsa boken. Det hände senast i dag.

Att ordna evenemang i samråd med bibliotekens personal är bara en av Sarnikorpis omfattande arbetsuppgifter. Eftersom det är frågan om en helt ny tjänst har Sarnikorpi till viss del själv fått skraddarsy sin arbetsroll. Utgångspunkten är att han disponerar sin arbetstid jämnt mellan kommunens bibliotek och ungdomsgårdar. I praktiken jobbar han några kvällar och eftermiddagar i biblioteken i Nickby och Söderkulla. Därtill besöker han med jämna mellanrum kommunens skolor.

Utöver att ordna evenemang som filmkvällar och läxklubbar för elever i lågstadiet finns Sarnikorpi tillhands för de

Den bästa responsen är då man hör någon i slutet av spelet säga att den vill läsa boken. Det hände senast i dag.

»

Teamarbete. Sjätteklassisterna Rasmus Leppänen (t.v.), Benjamin Sandvik, Oskar Juutilainen, William Boxström, Nicolas Tallqvist från Söderkulla skola hjälptes åt att förstå de ställvis knepiga frågorna.

Roligt jobb. Saska Sarnikorpi förbereder sig för Escape room Nevermoor genom att träda in i rollen som katt. Biblioteksfunktionär Feeja Haarmann hjälper till med sminket.

ungdomar som tillbringar sin tid i bibliotekens lokaler. Han är tillgänglig för alla ungdomar men är särskilt inriktad på att förebygga marginalisering bland elever i högstadiet. Att ordna rymningsspel för elever som i höst går på sjuan är en del av det förebyggande arbetet.

– I jämförelse med min egen ungdom har samhället blivit en tuffare plats för unga. Pressen är hårdare och tempot högre. Barnen får inte vara barn och unga lika fritt som för femton år sedan, säger Sarnikorpi.

Viktigt med regler

Att ungdomarna gärna vistas i synnerhet i Söderkulla bibliotek var en av orsakerna till att Sarnikorpis tjänst utlystes. Biblioteket är inhyst ett större affärskomplex med matbutik, café och rådgivningstjänster.

– Det här är det närmaste man kan komma ett köpcentrum i Sibbo. Högstadiet ligger här intill liksom busshållplatser. Ungdomarna kommer hit mer för att ”hänga” med sina kompisar än för att använda bibliotekets tjänster och det är inget fel på det. Men

för något år sedan upplevde personalen och kunderna att det tidvis var stökigt här och då tänkte man att en ungdomsarbetare kunde lugna ner situationen.

Enligt Sarnikorpi gäller det att förklara spelreglerna för ungdomarna och sätta upp gränser för dem.

– På ungdomsgården är det andra regler som gäller eftersom det är ungdomarnas eget utrymme. Men i biblioteket måste man visa hänsyn till alla kunder, från småbarn till äldre personer. De största konflikterna har tidigare uppstått mellan ungdomar och äldre då de senare gärna uppfattar biblioteket som en tyst och lugn plats medan unga upplever biblioteket som ett vardagsrum.

På lång sikt hoppas Sarnikorpi att ungdomarna börjar intressera sig för bibliotekets tjänster, bland annat för det stora urvalet ungdomsböcker och serierna som biblioteket i Söderkulla särskilt profilerat sig på. Sarnikorpis uppgift är att föra diskussioner med unga om läsning och övriga bibliotekstjänster men på ett sätt som inte upplevs som didaktiskt av de unga.

– För biblioteken är ungdomarna en lika

viktig kundgrupp som alla andra och målet är att också de ska vara nöjda med tjänsterna som erbjuds.

Håller sig ajour

För Sarnikorpi har biblioteket varit en viktig plats ända sedan han var barn.

– Jag är uppvuxen i Hangö där min farmor arbetade som bibliotekarie. Jag brukade gå till bibban och göra mina läxor. I huset där jag bor nu finns ett bibliotek på bottenplan som jag besöker regelbundet. När jag började jobba i Sibbo kände jag inte alls till kommunen men i biblioteken kände jag mig genast som hemma.

En av Sarnikorpis viktigaste uppgifter är att fungera som en länk mellan ungdomsgårdarna, skolorna och biblioteken.

– Eftersom jag jobbar växelvis på de här platserna har jag koll på vad som försiggår bland ungdomarna och jag får information genast då någonting inträffar. Det är också viktigt för mig att vara samma trygga och pålitliga vuxna för ungdomarna, var de än rör sig.

Pia Vuorio

Steg för steg. Nicolas Tallqvist (t.v.), Rasmus Leppänen och Oskar Juutilainen studerar instruktionerna noga för att komma ett steg närmare lösningen i Escape room Nevermoor.

Biblioteksutbildning allt oftare meriterande i stället för krav

Förra året beslöt Svenska Kulturfonden, på initiativ av Finlands svenska biblioteks-förening och Regionförvaltningsverket, att starta en utredning om utbildning och rekrytering inom det svenska biblioteksområdet i Finland. Rapporten fick till slut namnet "Det breda uppdraget", eftersom både utbildningen och biblioteken har mycket vida ramar för sitt uppdrag.

I Finland finns för tillfället två svenskspråkiga alternativ för den som vill ha en biblioteksutbildning. Det ena är Åbo Akademi, som erbjuder kandidatstudier på svenska i informationsvetenskap. Det andra alternativet är att avlägga grundexamen i affärsverksamhet (merkonom) vid ett yrkesinstitut. När rapporten skrevs övervägde yrkesinstitutet Careeria i Borgå att starta upp en egen studiegrupp för blivande biblioteksmerkonomer.

Merkonomexamen är som sådan inte inriktad på bibliotek men innehåller delar som tillåter en viss biblioteksspecialisering. Det är en möjlig utveckling att fler personer i framtiden utbildar sig till biblioteksmerkonomer genom läroavtal i bibliotek, även om utbildaren inte erbjuder någon undervisning i ämnet.

Utbildningen till nytta men innehåller luckor

De allmänna bibliotekens uppdrag kräver en bred kompetens som det akademiska ämnet informationsvetenskap har begränsade möjligheter att täcka in. Universitetsutbildningen pekas i rapporten ut som mer lämpad för de vetenskapliga bibliotekens behov.

En utbildningsnivå som saknas på svenska i Finland är yrkeshögskoleutbildning på biblioteksområdet, vilket flera intervjuade ser som en brist.

70% av den bibliotekspersonal som medverkat i rapporten anser att deras utbildning varit till viss eller stor nytta för dem i arbetslivet. Ofta menas här utbildningen som helhet. Inom ämnet informationsvetenskap pekas grundkurserna ut

som mest användbara. Studierna sägs också ge en förståelse för biblioteksväsendet som helhet.

Ändå anser många att biblioteksutbildningen saknar tillräcklig undervisning i bemötande och kundservice, pedagogik, läsförmedling, litteraturkännedom, innehålls- och evenemangsproduktion, marknadsföring och digital kompetens. Det är också vanligt att man vill se mer undervisning om biblioteksarbetets administrativa sida, som ledarskap, ekonomi och juridik.

Brist på svensk personal i söder

I Österbotten, där svenskan har en stark ställning, upplevs det inte som en utmaning att producera svensk biblioteksservice. I södra Finland förekommer däremot

Maria Grundvall presenterade i januari Svenska Kulturfondens rapport "Det breda uppdraget – Utbildning, rekrytering och arbete för allmänna bibliotek på svenska i Finland". Till vardags arbetar hon som informatiker i Grankulla bibliotek. Foto: Jonas Grundvall

Speciellt i huvudstadsregionen kritiserar personalen arbetsgivarna för att anställa för få svenskspråkiga, lägga för mycket ansvar på de svenskspråkiga i personalen, och generellt prioritera svenska frågor för lågt.

problem med att hitta biblioteksutbildad svensk personal. Tjänster som är örönmärkta för svensk biblioteksverksamhet lediganslås ibland med lägre krav på biblioteksbehörighet.

Speciellt i huvudstadsregionen kritiserar personalen arbetsgivarna för att anställa för få svenskspråkiga, lägga för mycket ansvar på de svenskspråkiga i personalen, och generellt prioritera svenska frågor för lågt. Också användarundersökningar i biblioteken stöder denna åsikt och ger den svenska biblioteksservicen i huvudstadsregionen ett jämförelsevis lågt betyg.

Ju mindre andel svenskspråkiga som bor i kommunen, desto svagare är rekryterarnas krav på svenskakunskaper hos de sökande. Speciellt i huvudstadsregionen förefaller kunskaper i svenska vara lågprioriterade.

Biblioteksutbildningen från obligatorisk till meriterande

Det finns fortfarande bibliotek i tvåspråkiga kommuner som följer de strängare riktlinjerna för biblioteksbehörighet från den äldre lagstiftningen, men andelen har sjunkit från 61% år 2017 till 33% under första hälften av 2019. För många bibliotek har biblioteksstudier gått från att vara ett anställningskrav till att ses som meriterande.

Rekryterarna efterlyser en lång rad kompetenser, varav personliga och sociala kompetenser är vanligast. Man letar efter personer som är modiga, innovativa, lösningsorienterade, entusiastiska, ivriga, kreativa och har ett aktivt grepp. Den sökande bör ha god samarbets- och interaktionsförmåga, samt vara bra på kommunikation, nätverkande och kundbetjäning. Hen får

gärna också vara utåtriktad och en god es-tradör.

Vidare söker biblioteken digital kompetens, förmåga att arbeta med barn och unga, pedagogisk förmåga och kännedom om litteratur. Den som anställs bör dessutom kunna arbeta självständigt och ha en god organisationsförmåga.

Rapporten listar ett antal förslag på konkreta åtgärder som kunde vidtas inom utbildningen och biblioteken. Texten kan laddas ner på Svenska Kulturfondens hemsidor eller beställas i tryckt format från information@kulturfonden.fi.

Maria Grundvall

Samhällets kärna. Anne-Lie Haglund som är nybliven bibliotekschef i Nykarleby anser att bibliotekets roll är att vara samhällets kök med rum för alla och envar. Foto: Monica Sandström

ANNE-LIE HAGLUND

Ålder: 57

Bor: Vasa

Arbetsliv: Flertalet år inom hotell-, restaurang- och resebranschen
Hss Media

Wasa Teater: Försäljningssekreterare
Åbo Akademis bibliotek; Arken och Boktornet

Pargas stadsbibliotek

ÅÅ: Rektorssekreterare med informatörsuppgifter

Studier: PC-stödperson, studier i informationsvetenskap (ÖPU), studier i Konstvetenskap (ÅÅ)

På fritiden: Jag paddlar gärna havskajak, tar del av konst och kultur, trädgård, möbelrestaurering, umgänge med familjen; särskilt sagostunderna och lek med barnbarnen är viktiga.

Boktips: Per Anders Fogelströms Stad-serie

T.f. bibliotekschef i Nykarleby

Anne-Lie Haglund

Hur kom du in i biblioteksbranschen?

Med lite perspektiv på vad jag har sysslat med tidigare märker jag att man genomgående kan se en röd tråd genom åren. Det har nästan alltid handlat om information och möten/kundservice med människor, så det känns ganska naturligt att jag landat här nu. Min mamma hade ett stort läsintresse som smittade av sig på oss barn. En annan betydelsefull faktor var att kommunbiblioteket var inrymt i skolans byggnad och besöken där flera gånger i veckan blev viktiga inslag i vardagen. Vår sommargranne, **Ulla Sweins-Haustein**, kom senare att bli en fin förebild. Genom studierna vid Åbo Akademi blev också universitetsbiblioteken och deras verksamhet välbekanta.

Vad ser du fram emot i och med ditt nya arbete?

Jag ser verkligen fram emot att få arbeta tillsammans med de skickliga, engagerade och positiva kollegorna som finns här i

Nykarleby. De, tillsammans med möjligheterna som den nya bibliotekslagen öppnar upp för, skapar förutsättningar för en vidareutveckling av verksamheten. Bara fantasin kan sätta gränser.

Hur känner du att du kommit in i den nya rollen?

Det är mycket nytt och många trådar att plocka upp men tack vare fantastiska kollegor har det gått bra. Jag ser mig kanske inte som en chef direkt, utan mer som en i teamet. Vi har alla olika roller och arbetsuppgifter som vi ansvarar för. Alla behövs och vi tillför alla något eget och unikt.

En av de mest positiva upplevelserna hittills har varit att få möta engagerade kollegor som verkligen brinner för sitt jobb. De bjuder verkligen på sig själva och det är högt i tak för alla idéer som utvecklar bibliotekets verksamhet. Det är roligt att komma till jobbet varje dag och uppleva gemenskapen och trivseln på arbetsplatsen.

Vad ser du för möjligheter för biblioteken i framtiden?

Vi har ju gått in i en digital värld och översköls av informationsflödet. Människan i sig har inte utvecklats i samma snabba takt utan behöver mer och mer tid för återhämtning. I sällskap med en bra bok ges den möjligheten. Utmaningen idag är att få ungdomar att hitta en läsglädje som utvecklar deras ordförråd och fantasi men som också ger stunder av återhämtning. Sedan får man hoppas att de i sin tur för läsglädjen vidare till nästa generation.

Bibliotekets roll är i mitt tycke inte att vara samhällets vardagsrum där man samlas till kvällsmys på helgen. Köket är hemmet centrum. I köket lagas mat, läses läxor, stoppas strumpor, matas katten, lappas cykeldäcket. Där samlas familjemedlemmarna varje dag, en kortare eller längre stund. Bibliotekets roll är att vara samhällets kök. Samhällets kärna som öppnar upp möjligheterna för alla och envar.

Ditt tidigaste biblioteksminne?

Vi bodde öster om Stockholm i Tyresö när jag var fyra år. Jag var med i sagostundsklubben. Jag fick en alldeles egen väska när jag skulle gå till biblioteket och varje lördag gick vi till Tyresö bibliotek på sagostundsklubben.

Lotta Karlström

Finlands svenska biblioteksörening

Karolina Zilliacus, ordförande
bibliotekschef
Pargas stadsbibliotek
tfn +358 (0)40 7331954
karolina.zilliacus@pargas.fi

Gun Vestman, vice ordförande
Informatiker
Tritonia
gun.vestman@tritonia.fi

Heidi Honga, sekreterare
bibliotekssekreterare
Åbo Akademis bibliotek
heidi.honga@abo.fi

Kristine Bårdén,
medlemssekreterare
Biblioteksfunktionär
Stadsbiblioteket i Närpes
kristine.barden@narpes.fi

Lotta Karlström
Biblioteksfunktionär
Nykarleby stadsbibliotek
Lotta.karlstrom@nykarleby.fi

Päivi Jokitalo
fortbildare och skribent
pjokitalo@gmail.com

Malin Hollmén
Chef för bibliotekstjänster,
Borgå stadsbibliotek
malin.hollmen@porvoo.fi

Mikaela Wickström
bibliotekarie
Nordisk kulturkontakt
mikaela.wickstrom@nordisk-
kulturkontakt.org

Mikael Gros
bibliotekarie
Ebban
mikael@ebban.fi

Utanför styrelsen

Azra Arnautovic
verksamhetsledare
azra.arnautovic@fsbf.fi

Pia Vuorio
chefredaktör
fsbf@gmail.com eller fsbf@fsbf.fi

Medlemsavgift

Ordinarie medlemmar 25 €
Studeringe, arbetslösa, pensionärer och
föräldralediga 10 €
Konto:
IBAN: FI1280001270200513
Referensnummer: 30 050 15
Betalarens namn bör vara samma som
medlemmens.

Adressändringar

Adressändringar och andra medlems-
ärenden kan meddelas per e-post till Azra
Arnautovic på azra.arnautovic@fsbf.fi

FSBF på sociala medier

Webbplats www.fsbf.fi

Facebook

Finlands svenska biblioteksörening

Twitter [fsbf_fi](https://twitter.com/fsbf_fi)

Instagram [fsbf.fi](https://www.instagram.com/fsbf.fi)

Instagram takeover

Om du eller ditt bibliotek vill dela med
er av er vardag, intressanta projekt eller
evenemang, får ni väldigt gärna ta över för-
eningens Instagramkonto under en över-
enskommen tid. Intresserad? Ta kontakt
med Azra Arnautovic på azra.arnautovic@
fsbf.fi för mer information.

Meddelande om Finlands svenska biblioteks dagar

Torsdagen 12.3 gav Finlands re-
gering rekommendationer om hur
coronaviruset spridning ska mins-
kas. Till dessa rekommendationer
hör bland annat begränsning av sto-
ra och mindre evenemang.

Därför kommer Finlands svenska
biblioteks dagar och föreningens
årsmöte att skjutas upp. Inget nytt
datum är ännu fastställt. En förse-
ning av årsmötet medför inga sank-
tioner för styrelsen.

Vi håller våra medlemmar uppdate-
rade genom våra sociala medier och
på vår hemsida.

Kallelse till årsmötet skickas hem
till alla medlemmar när ett nytt da-
tum har bestämts.

För mer information, kontakta för-
eningens ordförande **Karolina Zilli-
acus** eller verksamhetsledare **Azra
Arnautovic**.

Medlemsavgiften

Vi vill påminna er om att betala årets medlemsavgift!
Medlemsavgiften är 25 € för ordinarie medlemmar och institutioner,
10 € för studeringe, arbetslösa, pensionärer och moderskapslediga.
Betala in på kontot: IBAN: FI1280001270200513
BIC: DABAFIHH
Referensnummer är: 30 050 15.

Har ni frågor får ni gärna ta kontakt med verksamhetsledare
Azra Arnautovic på azra.arnautovic@fsbf.fi.

Fem frågor till FSBF:s nya verksamhetsledare Azra Arnautovic

Vem är du?

Jag är 28 år gammal och utbildad till tradenom vid Arcadas engelska linje. Efter studierna ville jag förstärka den människorelaterade biten av mitt kunnande och sökte mig till Svenska social- och kommunalhögskolan i Helsingfors. Nu skriver jag på min gradu i socialpsykologi och hoppas bli färdig i höst. Jag är född i Bosnien men kom till Finland med min familj då jag var ett år gammal. Jag växte upp i Närpes och lärde mig svenska när jag var 4-5 år gammal. Bosniska är fortfarande mitt hemspråk och modersmål men jag definierar mig som tvåspråkig. Till mina styrkor hör administration, människorelationer och att nätverka. Dessutom är jag en stor nörd och doktordstudier är inte uteslutna.

Varför sökte du uppdraget som verksamhetsledare för FSBF?

Då jag såg annonsen på Kulturjobb i Finland på facebook var det mycket som klick-

ade. Uppgifterna verkade intressanta och det lät spännande med en helt ny post i biblioteksforeningen. Jag har en stark emotionell koppling till bibliotek överlag och kände direkt att detta var något för mig.

Hurdana erfarenheter har du av föreningsverksamhet?

Jag har varit aktiv i studentnationen Vasa nation i tio år bland annat som informationsansvarig, årsfestmarskalk, kurator och mentor. Det är ansvarstunga poster där man lär sig mycket om administration. Nationen driver också professionell verksamhet i form av restauranger och studentbostäder vilket betyder att jag som nationsaktiv fått ovärderlig kunskap om affärsverksamhet. Jag har också erfarenhet av föreningar från min barn- och ungdom. Jag har spelat flöjt i Närpes skolmusikkår i flera år och verkat som instruktör för yngre elever. Hela min familj har varit aktiv i skolmusikkåren.

Vad betyder biblioteket för dig?

Biblioteket är en viktig samhällsaktör som står för tillgänglighet, mångsidighet och inkludering. På biblioteket kan man vara sig själv, det är en trygg plats. Som invandrare har jag personligen upplevt ställen där jag inte känt mig välkommen. På biblioteket har jag aldrig känt så. Jag använder biblioteket mångsidigt genom att låna skönlitteratur, kursböcker och noter. Där kan jag jobba och använda tillgänglig utrustning och diverse material. Jag gillar bibliotekets låga tempo, det är en tyst, till och med meditativ plats där man kan samla sina tankar.

Vilka förväntningar har du på ditt nya uppdrag?

Jag ser fram emot att jobba för en verksamhet som jag hittills enbart upplevt som konsument. Jag får lära mig hur bibliotek fungerar i praktiken, jag får jobba med styrelsen och se hur gruppen fungerar ur ett socialpsykologiskt perspektiv. Det är ett spännande uppdrag, inte minst på grund av den emotionella kopplingen jag har till bibliotek.

Posten som verksamhetsledare för FSBF är helt ny. Vad låg bakom beslutet att inrätta denna post, FSBF:s styrelseordförande Karolina Zilliacus?

Orsaken var att föreningens verksamhet och uppdrag har förändrats och ökat under de senaste åren. Vi får fler kontakter från utomstående som önskar samarbete och även styrelsen önskar att utveckla föreningens verksamhet. Hittills har föreningens all verksamhet skötts på frivillig basis, det vill säga av styrelsen, men det är inte hållbart i längden då alla har mer än väl av jobb på sina egna arbeten. Vi tycker också att det är bra att en person håller i trådarna för verksamheten och kan fungera som sekreterare och kassör samt sköta andra uppgifter som tidigare fördelats mellan styrelsemedlemmarna.

Pia Vuorio

Vem är du?

Jag är 42 år gammal, född och bosatt i Borgå, mamma till två flickor, och på slutrakan med min doktorsavhandling i litteraturvetenskap vid Åbo Akademi. Jag undersöker hur föräldraskap skildras i 1970-talets svenska ungdomsroman. Det är ett spännande ämne där jag får borra djupt i periodens kvinnorörelse, i uppfattningar om hur mammor och pappor skulle och inte skulle vara och i den tidens syn på familjen. Jag jobbar på distans och har funnit den perfekta skrivarylan i läsesalen i Borgå stadsbibliotek.

Varför vill du jobba som chefredaktör för Bibban?

Jag blev uppmuntrad att söka och tänkte att jag enkelt kunde kombinera posten som chefredaktör med min avhandling. I och med min forskning har biblioteket blivit allt viktigare för mig, det känns nästan som att komma till en egen arbetsplats när jag kliver in i läsesalen. Jag har också fått lite insyn i hur bibliotek fungerar, hurdana slags evenemang här ordnas och hur mångsidigt utbudet av lånetjänster egentligen är.

Har du tidigare journalistisk erfarenhet?

Innan jag började forska jobbade jag i tio år som frilansredaktör för olika finlands-svenska dagstidningar och tidskrifter. Jag har också under kortare perioder vikarierat kulturredaktören på dåvarande Borgåbladet. Det var ett jobb jag trivdes väldigt bra med eftersom jag självständigt fick planera och skriva artiklarna till kultursidorna. Tempot på en dagstidning är högt men samtidigt lär man sig hela tiden nytt, det är ett ypperligt sätt att hålla sig på kartan med vad som pågår i regionen.

Vad betyder bibliotek för dig?

Att gå till bibban och låna böcker var inget märkvärdigt när jag var barn utan en självklarhet. Jag minns fortfarande hur linoleummattan doftade och vilka hyllor

Fem frågor till Bibbans nya chefredaktör Pia Vuorio

som var avsedda för barn. Om bibban blir en naturlig plats att gå till redan då man är liten så tror jag att tröskeln är lägre att gå dit också som vuxen. Biblioteken måste också kunna anpassa sig till tidens krav, kanske till och med ligga steget före.

Har du idéer om hur Bibban kunde utvecklas?

Tidningen har en klar och tydlig struktur med återkommande sektioner så själva formatet fungerar bra tycker jag. Men kanske det vore möjligt att byta ut typsnittet och placera om de olika sektionerna för att markera övergången till ett nytt decennium.

Kortare intervjuer i form av fråga – svar, brukar vara omtyckta bland läsare. Fem frågor är en sådan satsning. Personligen tycker jag också att det skulle vara roligt om läsarna själva tog kontakt och tipsade oss om sådant vi kunde uppmärksamma. Minsta lilla fenomen kan bli en stor grej.

Malin Hollmén

Konferens om bildning i en digital tid

Mötesplats Profession – Forskning 2020

Mötesplats Profession – Forskning arrangeras vid **Umeå universitet 4-5 november 2020**. Svensk biblioteksforening är sedan 2018 huvudarrangör för konferensen som fyller en viktig funktion som mötesplats för utbildning, forskning och alla typer av biblioteksverksamhet. Målgruppen är anställda inom alla bibliotekstyper, bibliotekariestuderande och forskare inom ämnesområdet. Personer verksamma i branschen får ta del av ny forskning inom biblioteksområdet medan forskare får en chans att pröva sina tankar och skapa värdefulla kontakter med bibliotekspraktiker.

Huvudtalare är **Sverker Sörlin**, idéhistoriker och professor i miljöhistoria vid Kungliga Tekniska Högskolan. Sörlin har även skrivit boken *Till bildningens försvar. Den svåra konsten att veta tillsammans*

i vilken han lyfter fram hur bildning har varit ett centralt begrepp för det moderna framstegets tidevarv. Den andra huvudtalaren är **Lisa Olsson Dahlquist**, forskare vid Lunds universitet, avdelningen för ABM och digitala kulturer Institutionen för kulturvetenskaper. Olsson Dahlquists forskningsintresse rör framförallt frågor kring folkbibliotekets demokratiska och folkbildande funktion i ett digitalt och socialt hållbart samhälle.

Årets tema är "Bildning i en digital tid?" och arrangören välkomnar bidrag på temat men tar även emot andra angelägna bidrag för övervägande. Kanske har du erfarenheter från ett utvecklingsprojekt, utredningsarbete eller aktuell forskning?

För mer information se www.biblioteksforeningen.se.

MÖTESPLATS
PROFESSION
FORSKNING
2020